

نوی افغانستان له مونږ څه غواړي؟

(د گران هېواد په راتلونکي کې د لوستونکې طبقې رول او مسؤلیتونه)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لیکوال

مولوي وقايت الله وقار

کال: ۱۴۰۰هـ، لمريز

نوی افغانستان له مونږ څه غواړي؟ \ ب

ډالۍ

هغه چاته چې په مادي او معنوي لحاظ د يوه نوي او پرمختللي

افغانستان لپاره مبارزه کوي.

په مينه او درنښت

کتاب پېژندنه

د کتاب نوم:

نوی افغانستان له مونږ څه غواړي؟

ليکوال:

مولوي وقايت الله وقار

ډيزاين:

شريف الله للمه وال

چاپ کال:

۱۴۰۰هـ، لمريز

د چاپ وار:

لومړۍ

د چاپ شمېر:

۱۰۰۰ ټوکه

چاپ لړ: (۱)

چاپ چارې:

احساس خپرونډیہ ټولنه

ترلاسه کولو ځايونه

جلال اباد:

اپريکشمېرې:

د چاپ حقوق احساس خپرونډیہ ټولنې سره خوندي دي

لیکلی

تقریظ.....	۵
تقریظ.....	و
سریزه.....	۲
امېد د نوي افغانستان کيلي.....	۴
د هیلو محور ځوانان.....	۱۲
هغه اهداف چې لاسته راوړل غواړي!.....	۱۹
اول: د تغییر او بدلون هوډ.....	۱۹
دوهم: درسته ديني پوهه.....	۲۴
درېیم: ایماني قوت.....	۲۸
څلورم: عصري علوم.....	۳۴
پنځم: د ژبو او اجتماعیاتو زده کړه.....	۴۰
شپږم: د تېرې نړۍ مطالعه.....	۴۶
اووم: د اوسنۍ نړۍ مطالعه.....	۴۹
اتم: د نظر پراخي.....	۵۲
نهم: وطنۍ مینه.....	۶۱
لسم: رسنیز او فرهنګي تیاری.....	۶۶
یوولسم: اقتصادي پاڅون.....	۷۲
دولسم: سیاسي بصیرت.....	۷۹
دیارلسم: عملي مېړانه.....	۸۵

څوارلسم: اخلاقي بېلګه توب.....	۹۳
پنځلسم: یووالی.....	۱۰۰
شپاړسم: د ګډ کار زده کړه.....	۱۰۵
اولسم: روغتیا ته پاملرنه.....	۱۱۰
اتلسم: له هر ډول فساد څخه کرکه.....	۱۱۳
نولسم: د خدمت احساس.....	۱۱۸
شلسم: د لومړیتوبونو پېژندل.....	۱۲۱
یویشتم: بې دمې له حکمته ډکه مبارزه.....	۱۲۵

تقریظ

حامدا و مصلیا، أما بعد: د نوي افغانستان په تصور ولاړه رساله چې زمونږ قدرمن ورور مولوي صاحب وقايت الله وقار ليكلې ده، كله چې ما پرې ځغلنده نظر واچاوه، لاندې ځانگړتياوې مې پكې تر سترگو شوې:

١: ابتكار: په دغه تصور ولاړه ليكنه تر اوسه ما ليدلې نه ده.

٢: د حال له غوښتنې سره سمون يې بله ځانگړنه ده.

٣: په داسې مېتود ليكل شوې چې كه د لومړنيو زده كړو لرونكي يې هم ولولي؛ نو ښه گټه ترې ترلاسه كولى شي.

٤: د ليكوال په سالم فكر او نظر باندې دلالت كوونكې ده.

٥: د قرآن كريم له هغې لارښوونې سره سمون لري چې فرمايي: الله تعالى تر هغه د چا بد حالت په ښه حالت نه بدلوي تر څو چې دوى د بد حالت بدلولو پر لور هوډ ونه كړي.

نو له همدې كبله په لنډو ټكو كې وايم چې نوموړې ليكنه د ستايلو وړ ده او ښه اقدام دى، ليكوال ته دې الله تعالى ډېر اجر وركړي او ددې په څېر دې الله تعالى مزيد توفيق وركړي، لكه څرنگه چې د محترم ليكوال تخلص دى، الله تعالى دې ورته نور هم وقار او عزت وړ په برخه كړي او په عمر كې دې يې بركت واچوي.

د نوي پرمختللي افغانستان په هيله

مولوي امين الله (ازره وال)

د امام ابويوسف (رحمه الله) عالي دارالعلوم خادم

تقریظ

الحمد لله رب العلمين و الصلاة و السلام على سيد المرسلين محمد و على آله وصحبه أجمعين وبعد: د قدرمن ورور مولوي وقايت الله وقار ليكنه مې ولوسته، خوندوره ليكنه ده، د كتاب عنوان يې د مسؤليت پېژندنې او د خپل ولس، هېواد او په ټوله كې د ټول اسلامي امت په وړاندې د ژور احساس څرگندوى دى، داسې ليكنې چې ځوان نسل ته د لارې مشال شي او په دې لالهانده پېر كې د خپل هدف او موخې لوري ته يې سيخ كړي، ډېرې كمې تر سترگو كېږي.

(نوی افغانستان له مونږ څه غواړي؟) دا پوښتنه په خپل ذات كې هېښوونكې ده، زړه راښكوونكې ده او هيله ښوونكې ده او بيا چې د خطاب پيل يې په ژونديو هيلو شوى، ځوان نسل سكونډل شوى او بيا په ډېره مينه يې مخې ته موخې او د راتلونكي ژوند كړنلاره اېښودل شوې ده، هغه چې نېكمرغي زېږوي، بدمرغي ختموي او د هيلو ترڅنگ د يو عملي گام لپاره د كار او زيار نقشه كاږي، هغه هم د ماديت او معنويت په ښكلي امتزاج كې؛ كله ناكله خو قومونه د حوادثو په تسلسل كې لاره وركه كړي، تر دې چې شيمه يې ختمه شي او له مخكې تگ وغورځېږي، په داسې ويرجن او له ناخوالو ډك چاپيريال كې بيا سترگې ځوانانو ته اوړي چې پوره انرژي لري، ارادې يې لا مصلحتونو نه دي ككړې كړي، په خپل ځان

او وړتیاوو ښه ډاډه او باوري وي، همدوی سره د زړه خواله، همدوی ته د زړه سپرل او همدوی ته هیله درلودل د نجات او ژغورنې لار ده. ویاړم چې یو ځوان دغه دروند پېټی په اوږو اخلي، په خپله له خپلو همزولو سره احساس شریکوي تر څو د یو گډ او با هدفه کار لپاره لاس په کار شي، گوندې دغه د ناوړینونو تسلسل ته د پای ټکی کېږدي. ددغه لیکنې لوستل پر هر دردېدلي ځوان لازمي بولم، الله متعال دې لیکوال ته لاهم توفیق ورپه برخه کړي چې دغه لړۍ نوره هم بډایه کړي او د روڼ اندۍ رښتینۍ انځور ټولنې ته وړاندې کړي.

و ماذلک علی الله بعزیز

(مولوي) محمد نعیم جلیلي

سریزه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله و كفى و سلام على عباده الذين اصطفى، أما بعد: یو پیاوړی افغانستان چې په خپلو پښو ولاړ وي او د سیمې د سیالو هېوادونو په کتار کې د سیالۍ ډگر ته راودانگي، ددې وطن د فرد فرد هیله ده او په دې لار کې په لکونه وگړي شهیدان شوي، په میلیونونه مهاجر شوي او په زرگونه بې معیوب شوي دي؛ خو په خواشینۍ سره چې لاهم اړتیا ده، چې ښه زیات مزل ورته وشي.

د نن نسل له پروني نسل یو څه وینې ښکاري او هیله مند یو، چې په لومړیو کې د الله تعالی په توفیق او بیا د ننني نسل په ژمنتیا چې د خوږو سلفو تجربې ورسره ملگرې وي، یوه داسې پړاو ته به داخلېږو، چې افغانستان به بیا لکه د نن افغانستان نه وي.

دا کتاب په حقیقت کې د نوي نسل له پاره د وطن پالنې یوه دريځه ده، چې دوی پکې د خپل هېواد د مینې سربېره له ځینو اړینو تجربو، یادښتونو، د پرمختگ په رازونو، د اوسني عصر له غوښتنو او په ټوله کې د ټولو هېوادوالو او په ځانگړې توگه د ځوان او لوستي قشر په اړینو مسؤلیتونو باندې پوهېدای شي.

ددې کتاب په ترتیب او خپراوي کې له ټولو استاذانو او ملگرو او په ځانگړې توگه قدرمن شیخ الحدیث مولوي امین الله ازره وال او دروند

شخصیت شیخ الحدیث مولوي محمد نعیم جلیلی څخه منندوی یم چې د خپلو ارزښتمونو کتنو په رڼا کې ېې اثر لا ارزښتمن کړ... او خوږ دوست محمداصف احساس شینواري ته دې هم الله تعالی ېې شمېره اجر و نه ورکړي چې د کتاب د چاپ لپاره ېې داد راکړ. په دې اړوند، چې د کتاب ارزښت ته په کتو لاس په لاس شي او د یوه سوکاله او آباد افغانستان راتلونکي کې ددې کتاب رول لکه د بنیاد د څښتنې وي.

په مینه او درنښت؛ مولوي وقایت الله «وقار»

جلال آباد؛ د امام ابویوسف رحمه الله عالي دارالعلوم

امېد د نوي افغانستان کيلي

د نوي افغانستان نوم شاید ډېرو ته نوی وي، ولې مونږ په دې باوري یو، چې ددې نوم ښه اثر به ډېر زر څرگند شي، ډېر زر به ان شاء الله د داسې شېبو شاهد شو، چې هلته به د زوړ افغانستان اصطلاح ښه په درز کې مخ په ختمېدو وي او د نوي افغانستان اصطلاح به په پوره سرلوړې د خلکو له خوا په پوره ولوله او جذبه بدرگه کېږي.

د کایناتو خالق نا امېدې ښه نه گڼي، له همدې کبله خو حضرت یعقوب علیه السلام چې کله خپلو زامنو ته د ورک یوسف (علیه السلام) د لټون امر کوي، ورته وايي چې تاسو نا هیلي کېږئ مه، ځکه چې ناهیلی خو د کافرانو کار دی، یعنې هغه څوک چې په الله تعالی باندې باور نه لري، هغوی د نړۍ او په ځانگړې توگه د

خپلې ټولنې د پرمختګ څخه نا امېده دي، مګر هغه کسان چې په الله تعالی باور لري، هغوی په دې عقېده دي چې الله تعالی به دغه حالات تغېیروي، دا نن چې څومره سختی دي، په دې پسې تردې څو چنده زیاتې اسانۍ شته او قرآن کریم خو په دې اړه ډېر صریح دی، هلته چې فرمایي: فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا، إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا. الشرح/ ۵ او ۶

ژباړه: نو یقینا چې له سختۍ سره اسانې شته، پرته له شک له سختۍ سره اسانې مله ده.

دلته به مناسبه وي چې د زده کړې د پړاو هغه عربي شعر ذکر کړم چې په همدې اړه یې ویلی وو او ډېر جالب دی:

إِذَا اشْتَدَّ بِكَ الْعُسْرُ ... فَفَكِّرْ فِي أَلَمِ نَشْرَحِ
فَعُسْرٌ بَيْنَ يُسْرَيْنِ ... إِذَا أَبْصَرْتَهُ فَافْرَحِ

ژباړه: کله چې درباندي ستونزې زیاتې شوې؛ نو په سورة (ألم نشرح) کې فکر وکړه، ځکه چې هلته یې سختي د دوه اسانيو ترمنځ راوړې ده، کله چې دې دا فکر وکړ، خوښ به شي.

دا د ډېر افسوس خبره ده مونږ چې په کوم عصر کې اوسېږو، زمونږ له عام ولس څخه چې هغه مهم علمي کدري خلک مو داسې

مایوسه دي ته وا چې دا د حالاتو تغېیر ورته بالکل ناشونی ښکاري او داسې انگېري، لکه د افغانستان پرمختګ چې یوه داسې قضیه وي، گویا د قیامت راتګ پرې ولاړ دی.

دا خبره درسته ده چې مونږ د درېیمې نړۍ خلک یو او دلته چې کوم مشکلات دي، هغه به په نوره نړۍ کې په هغومره اندازه نه وي، ولې دا خو لکه د لمر روښانه ده چې دا ټول حالات که تردې څو چنده زیات نور هم سخت شي، تغېیر کوي او ددې بدلون که څه ځانګړي معیارونه ورته په نظر کې ونیول شي، یقیني دی.

مونږ ته په دې خبره تر ټولو ستر دلیل د رسول الله صلی الله علیه وسلم عملي ژوند دی، پیغمبر صلی الله علیه وسلم په یوه داسې ټولنه کې مبعوث شو، چې هغه په ټوله معنی له انساني ځانګړتیاوو څخه وینځل شوې وه او چا دا احساسولی نه شوه چې دوی دې د لسګونه کلونو په مزل سره داسې تغېیر وکړي او هغه کسان چې د یوه عادي توکي د ساتنې باور پرې نه کېږي، هغه دې د ټول امت امینان شي.

مګر دا خبره تاریخ ډېره مفصله ثبت کړې چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د مبارکې تربیې او د قرآن کریم د ارشاداتو په رڼا کې عرب قوم او په ټوله کې ټول انسانیت د تغېیر یوه داسې مرحله

تېره کړې چې هغه ډېره بې سارې ده، هلته د ټولنې فرد فرد پرمختګ کړی وو او د دغه فردي تغيير په نتیجه کې ټولنه په هر ډگر کې دومره پرمختللي شوې وه، چې د اوسنۍ نړۍ د واک تېکه داران د هغوی په شاګردۍ باندې ځان ویاړمن نښايي.

دا سمه ده چې په اسلامي دنیا کې زمونږ وضعیت نسبت نورو ټولنو ته ډېر د اندېښنې وړ دی، ولې ددې غوښتنه مونږ نه داده چې باید ډېر ورته فکر وکړو، نه دا چې بې ځایه خفګان او ناهيلي ورته ولرو.

د رسول الله صلی الله علیه وسلم په مبارک سیرت کې لولو چې په ډېرو سختو شېبو کې خباب بن الارت رضي الله عنه ورته راځي، په داسې حال کې چې نبي عليه السلام د کعبې څنګ ته ډډه وهلې وه، له مشرکانو څخه ورته فریاد کوي، ورته وايي: آیا الله تعالی ته دعاء نه کوي؟

هغه په داسې حال کې چې مخ بې له غوسې تغیریري، کښي او بیا وايي: له تاسو نه مخکې خلکو باندې داسې شېبې راغلې وې چې د وسپنو په ږمنځو به بې غوښې ږمنځ کېدې؛ خو دې کار به له دینه نه اړول، اړه به بې په سر کېښودل شوه، دوه پرکه به شو؛ خو له دین څخه به نه اوبسته او خامخا الله تعالی به دا دین سرته

رسوي، تر دې پورې چې له (صنعا) څخه به یو سپور تر (حضر موت) پورې ځي، له الله تعالی څخه پرته به له هیچا څخه نه وېرېږي.^۱

زه د خپل کم عمر په درشل کې له ډېرو علمي وګړو سره په دې بحث مخ شوی یم، چې هغوی په دې ټینګار کاوه: افغانستان له جوړېدو وتلی دی! مګر ما بیا بیا ورته ددې تاکید کړی چې ناهيلي په کار نه ده، دغه هر څه ممکن دي، مګر له مونږ یو لږ غوښتنې لري، چې باید پوره بې کړو... هر نوی سباوون چې راځي، معنا بې داده چې الله تعالی له کایناتو او په ځانګړې توګه له بشر څخه مایوسه نه دی؛ نو مونږ ولې مایوسه شو؟

که په قوي هوډ د وطن د پرمختګ قضیه مطرح شي او عملاً ورته لاس په کار شو، دا نو کومه لرې خبره نه ده چې مونږ به ډېر زړه نورو سیال شو، ډېر زړه به په دیني او دنیوي لحاظونو داسې مقامونو ته ورسېږو چې نور به راپسې پکې اقتداء کوي، مګر که خدای مه کړه بې همته شو، سست او بې حوصلې شو، لرې نه ده چې دغه شته تشخص به مو هم ورک شي او داسې به د نړۍ له

۱: أبو زهرة، محمد بن أحمد بن مصطفى بن أحمد، خاتم النبیین صلی الله علیه وسلم، ج: ۱، ص: ۳۵۴، ناشر: دار الفكر العربي، القاهرة، ۱۴۲۵ هـ.

منځه ختم شو، لکه هغه ورک قومونه چې اوس به د تاریخ پر پاڼو فقط نومونه پاتې دي او نور به د نسل د یوه کوچني بچونې نمونه هم نه شته.

که زموږ په ټولنه کې دغه به ځایه متل منع نه شي، چې وايي: اوبه له بره نه خړي دي او ددې په نتیجه کې بیا نو هر څوک خپلې ناروا ته دلايل وايي؛ نو اړو مړو به دغه اوبه همداسې خړې پاتې وي... که موږ د هرې رتبې وگړي یو؛ خو چې په دې هېواد کې اوسېږو او دا روحیه واخلو چې زموږ وطن زموږ دی، دلته دا هر څه زموږ دي او موږ باید په خپله د خپل وطن د ښېرازې او آبادۍ اراده ولرو، ممکنه ده چې د هېواد د تحول خوځښت له کشرانو شروع او په مشرانو ختم شي... دا ترننه چې موږ د مشرانو له خوا د پرمختګ لپاره لاس ترزني ناست یو، همدا تاوان مو وکړ چې خپله انرژي مو یا به ځایه ضایع شوه او یا همداسې په جمود پاتې شوه، دا مو چې مشر د مشرۍ پر ځای معتبر دی، ولې ددې تر منلو دا سل واړه ضروري ده چې کشر هم خپل ځای لري، که کشر نه وی، د مشر مشرولي به چا منله؟ مشر خو چې مشر دی؛ نو د کشر په برکت مشر دی.

موږ د خپلو مشرانو له پوره احترام سره سره او د هغوی د لارښوونو په رڼا کې په دې یقیني یو چې که د بدلون گام اخلو، ان شاء الله تعالی حتما به رنګ راوړي او حتما به ورو ورو د هېواد جوړونې ارمان پوره کېږي.

موږ باید په دې پوه شو چې ماشوم د ټولنې لومړنی څښتنه ده، موږ که د ماشوم رزونې له لومړي وخته هغه ته امېد ورکړو، ښه روزل کېږي او په هغه کې د مسؤلیت درکولو احساس پیدا کېږي، طبعي ده چې د همدغه ماشومانو لړۍ په سباني ځوانانو او د بلې ورځې په رهبرانو باندې نتیجې ته رسي، که موږ په خپلو ناستو، درسونو، علمي دورو، خبرو او لیکنو کې د امېد او هیلې روحیه د هېواد هر فرد ته ورکړو، دېرې هغه ستونزې چې نن ورسره لاس او گربوان یو، ختمېدای شي.

زموږ په ټولنه کې دېرې بدې کړنې له دې کبله نه کېږي چې کوونکي به بد خلک دي، بلکې له دې امله کېږي چې کوونکي به په دې باور دي چې له ناروا څخه زما اجتناب د ټولنې په گټه نه شي تمامېدای او هسې کار دی.

کله چې له عادي مامور څخه نیولې تر لوړ پوړي چارواکي او عام ولسي خلک هم ددې فکر خاوندان شي چې زما د هر مثبت کار

نتیجه زه په سترگو لیدۍ شم او که زه به ونه وینم؛ نو سبا ورځ
زما نسل ترې برخمن کېدای شي؛ نو شونې نه ده چې منفي عمل
دې ترسره کړي، بلکې ددې برعکس د خیر او ښېګڼې کارونو ته به
مخه کوي او په هغې کې خپل آرام لاسته راوړي.

او بیا هم نا امېدې په کار نه ده، ځکه نو لوی تابعي محمد بن
سیرین رحمه الله فرمایي: د الله تعالی له رحمت څخه ناامېده کېدل
ځان هلاکت ته غورځول دي.

عبد الله بن مسعود رضي الله عنه به فرمايل: هلاکت په دوه شيانو
کې دی، اول: د الله تعالی له رحمته ناامېده کېدل، دوهم: تکبر
کول.

او په همدې توګه امام سفیان بن عیینة رحمه الله فرمایي: که څوک
لګیا شي، خلک او یا ځان د الله تعالی له رحمته ناامېده کوي؛ نو
ګناه کوي.^۱

د هیلو محور ځوانان

د ځوانۍ او ځوان ارزښت له یوه اړخه د اسلامي شریعت د هدایاتو
په رڼا کې یو منل شوی حقیقت دی او له بل لوري سالم عقل هم
تائید کړی دی، دا له دې کبله چې ځواني د ژوند یو داسې پړاو
دی، چې د الله تعالی له خوا د لوړول شویو ټولو نعمتونو کمال
پکې خپل ځان څرګندوي، څومره وړتیاوې چې یو انسان به په
خپله ځوانۍ کې لري، د عمر په کوم بل پړاو کې به نه شي
درلودلی، پر همدې بنسټ پیغمبر صلی الله علیه وسلم یوه کس ته
په خپل نصیحت کې فرمایي: اغْتَنِمْ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ: شَبَابَكَ قَبْلَ
هَرَمِكَ، وَصِحَّتَكَ قَبْلَ سَقَمِكَ، وَغِنَاءَكَ قَبْلَ فَقْرِكَ، وَفَرَاغَكَ قَبْلَ شُغْلِكَ،
وَحَيَاتَكَ قَبْلَ مَوْتِكَ (المستدرک للحاکم، کتاب الرقاق)

^۱: السقاف، مجموعة من الباحثين بإشراف الشيخ عَلي بن عبد القادر، موسوعة الأخلاق
الاسلامية، ج: ۳، ص: ۳۶، موقع الدرر السنية على الإنترنت، ۱۴۳۳ هـ.

PREVIEW

You've reached the end of the preview.

Purchase the full book to continue reading.

Buy this book - ketabton.com

<https://ketabton.com/books/ELa1asfERcj>

